

Høringsinnspill fra KS til ekspertutvalg som skal vurdere tiltak for barn som lever i lavinntektsfamilier, og tiltak som motvirker at fattigdom går i arv.

Innledning

KS mener det er positivt at regjeringen har nedsatt en ekspertgruppe som skal vurdere nye tiltak for å forbedre levekårene for barn som lever i lavinntektsfamilier og for å forhindre at fattigdom går i arv. Kommunesektoren har en avgjørende rolle i arbeidet med å legge til rette for gode levekår og gode muligheter for alle barn og unge. KS Landsting vedtok i 2020 et politisk grunnlagsdokument «Mange bekker små» der FNs bærekraftsmål er lagt til grunn for kommunesektorens arbeid med å utvikle gode lokalsamfunn. Arbeidet med å inkludere flere i fellesskapet er avgjørende for å sikre både sosial og økonomisk bærekraft. Landstinget pekte på god oppvekst som et prioritert satsingsområde, med mål om at barn og unge opplever mestring, samhörighet og medvirkning.

Kommune er lokaldemokratiske organ, og har roller som samfunnsutviklere, offentlige tjeneste- og myndighetsutøvere og arbeidsgivere. I kraft av disse rollene og med sin nærhet til innbyggere og lokalsamfunnet, kan kommunene legge til rette for gode levekår og muligheter for barn og unge i samarbeid med familier, nettverk og sivilsamfunnet. Dette forutsetter imidlertid at kommunene både har tilstrekkelig ressurser, kompetanse og handlingsrom til å utforme tjenester som er tilpasset barn og familiers ulike behov.

Innledningsvis til KS peke på tre strategiske hovedgrep som vi mener er viktig for å fremme gode levekår for barn i lavinntektsfamilier, og for å forhindre at fattigdom går i arv. Disse er tidlig og forebyggende innsats, helhet og sammenheng i tilbudet og innovasjon.

Tidlig og forebyggende innsats

Barn og unges oppvekstvilkår og muligheter påvirkes av en rekke faktorer som familieforhold og sosial støtte, levekår (herunder inntekt) helse, nærmiljø, barnehage, skole og fritidsaktiviteter. Et omfattende kunnskapsgrunnlag¹ peker på tidlig innsats og forebyggende tiltak som avgjørende for å gi barn og unge en god oppvekst, og KS landsting har vedtatt dette som et prioritert innsatsområde. Dette er også et viktig element i program for folkehelsearbeid i kommunene, der tiltak for barn og unge er prioritert². Ekspertutvalget anbefales å se hen til både kunnskapsgrunnlag og erfaringer med tiltak fra dette programmet.

I 2019 lanserte KS Utenfor-regnskapet, en økonomisk modell som beregner lønnsomheten av å investere i forebyggende tiltak. Utenfor-regnskapet viser hvor mye samfunnet potensielt kan spare ved å forebygge fremfor å reparere. I Utenfor-regnskapet kobles data på nye måter, og spesielt viktig er muligheten for å se målgruppenes forbruk av ulike offentlige tjenester i et livsløp. Generelt har alle målgruppene i Utenfor-regnskapet et høyere forbruk av offentlige tjenester gjennom hele livet sammenlignet med et gjennomsnitt av befolkningen, men det gjelder spesielt for målgruppen barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt. Det har samfunnsøkonomiske konsekvenser, men

---

¹ Meld. St. 19 (2018–2019) Folkehelsemeldinga — Gode liv i eit trygt samfunn

² [Program for folkehelsearbeid i kommunene - Helsedirektoratet](#)

viktigere er det at det store forbruket av spesielt spesialisthelsetjenester forteller at mange ikke har gode liv. Det er behov for mer kunnskap om hvilke forebyggende tiltak som gir best effekt, og hvordan vellykkede piloter og prosjekter kan implementeres i varig praksis.

Utenfor- regnskapet viser verdien av inkludering og forebyggende tiltak, men det kan være krevende for kommunesektoren å prioritere investeringer i ikke-lovpålagte forebyggende i en situasjon med ressursknapphet og krevende prioriteringer. Tiltak som understøtter kommunenes mulighet for å jobbe med forebyggende tiltak bør derfor prioriteres.

Oppvekst/barnevernreformen innebærer også en sterkere vektlegging av forebyggende tiltak, som skal forhindre behov for mer akutte og omfattende tjenester. Det er avgjørende å lykkes med dette, først og fremst for å gi barn og unge bedre levekår og muligheter, men også for å bidra til at bærekraftige kommunale tjenester i en tid med økt personellmangel og mer krevende prioriteringer. KS vil derfor anbefale at ekspertutvalget ser særlig på tiltak som bedrer barns levekår gjennom å mobilisere ressurser i barnets familie og nettverk, nærmiljø og lokalsamfunn.

Helhet og sammenheng

KS mener det er viktig at ekspertutvalget belyser de komplekse sammenhengene mellom ulike faktorer som påvirker barns levekår og muligheter, som grunnlag for å treffe gode valg om tiltak. Det vises blant annet til Folkehelseinstituttets (FHI) rapport om sosiale forskjeller i barn og unges helse og levekår, der dette omtales.³

I en rapport Norge har utarbeidet for KS om ungdom og utenforskap⁴, fremgår det at ungdom selv peker på psykososiale faktorer som forklaring på frakoblingsprosesser. Det handler ofte om mangel på gode relasjoner, lav selvfølelse og manglende mestring. Flere har en opplevelse av at møtet med systemet, i form av ulike hjelpetjenester, blir en faktor som bidrar negativt i frakoblingsprosessen. Dette viser at det er mange flere mulige beskyttelsesfaktorer for barn som vokser opp i familier med lav inntekt enn økonomiske forhold. Økonomi er viktig, men det er også viktig å ha innsikt og analyser om hvordan dette samspiller med andre faktorer. Det er derfor viktig at ekspertutvalget bidrar til å belyse både lavinntekt og andre faktorer som hemmer og fremmer gode levekår og muligheter for barn og unge.

Fafos rapport «Trøbbel i grenseflatene»⁵ belyser utfordringer med sammenheng i tjenesteapparatet, som igjen påvirker barn og unges levekår og muligheter. KS mener at det såkalte 0-24 samarbeidet bidro til en forsterket innsats for helhet og sammenheng i tjenestene til barn og unge, men at det er behov for å videreføre og forsterke arbeidet. Kommunesektoren er selv i gang med en rekke tiltak for bedre samordning av sine tjenester, for eksempel gjennom etablering av tilbud som familiens hus med et helhetlig tjenestetilbud, forsterket bruk av spesialpedagogiske tjenester i barnehager og mange andre tiltak. KS er gjennom sitt arbeid som utviklingspartner for kommunesektoren opptatt av å understøtte et helhetsperspektiv i arbeidet med barn og unges oppvekstvilkår, for eksempel gjennom utviklingsprogrammet Absolutt, som styrker kommunens arbeid med barn og unges læring, trivsel, mestring og tilhørighet.

Departementene har etablert en kjernegruppe som samordner tiltak for utsatte barn og unge, og en direktoratsgruppe følger opp arbeidet. KS har hatt tett dialog med begge nivå og særlig pekt på behov for å styrke kunnskapsgrunnlaget med utgangspunkt i BarnUnge 21, behov for kompetansetiltak på tvers av sektorer, og bedre samordning av statlige tiltak og tilskuddsordninger. Kommunene har eksempelvis

---

³ [Barn og unges oppvekst og levekår - FHI](#)

⁴ Unge som står utenfor arbeid, opplæring og utdanning (NEET) En analyse av unge i NEET-kategorien Forfattere: Tonje Fyhn, Rebecca Lynn Radlick, Vigdis Sveinsdottir Rapport 2-2021, NORCE Hele

⁵ [Trøbbel i grenseflatene | Fafu-rapport 2020:02](#)

positiv erfaring med pilot for programfinansiering, der flere mindre tilskuddsposter samordnes til en pott som kan finansiere ulike lokale tiltak som bidrar til bedre og mer helhetlige tilbud for barn og unge. Folkehelseinstituttets oppvekstprofiler er også et eksempel på et godt statlig tilbud som styrker kommunenes arbeid med en helhetlig innsats for barn og unges oppvekst.

KS vil også særlig peke på betydningen av å samordne ulike ytelser for familier med lav inntekt, både for å sikre et tilstrekkelig nivå på ytelsen og bidra til en mer oversiktlig økonomisk situasjon, se nærmere omtale under pkt 2.

Innovasjon

Det pågår en rekke reformer og utviklingstiltak som kan bidra til bedre levekår for barn i lavinntektsfamilier, og forhindre at fattigdom går i arv. Dette er eksempelvis den nevnte oppvekst/ barnevernreformen, moderasjonsordninger og reduserte egenandeler for barnehage og SFO, arbeid med tidligere innsats i skole og barnehage, opptrappingsplanen for psykisk helse, folkehelseprogrammet, tiltak for å styrke frivilligheten og inkludere flere barn og unge i fritidsaktiviteter og fullføringsreformen i videregående opplæring.

KS mener imidlertid at det også er behov for å se på mer systemovergripende og grunnleggende endringer i tjenestetilbudet for å redusere ungt utenforskap

I 2020 etablerte KS Partnerskap for radikal innovasjon (PRI), for å arbeide med samfunnsutfordringer som er for komplekse for at den enkelte kommune eller fylkeskommune selv kan løse den. KS PRI mobiliserer til samarbeid om systeminnovasjon som kommer samfunnet og den enkelte innbygger til gode, sammen med aktører på tvers av sektorer og forvaltningsnivå. Ungt utenforskap er én av samfunnsutfordringene KS PRI arbeider med. KS deltar i arbeidet med å konkretisere det målrettede samfunnsoppdraget for å inkludere flere barn og unge i utdanning, arbeids- og samfunnsniv, som ble vedtatt etablert gjennom behandlingen av Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning for perioden 2023-2032. KS har blant annet pekt på behovet for et eget program for de 1000 første dagene av et barns liv, se nærmere omtale under punkt 5.

KS vil også peke på at digitaliseringsprosjekter kan bidra til bedre tjenester for barn og familier i utsatte situasjoner, herunder som har lav inntekt over tid. Prosjekter med digitalisering av tjenester knyttet til livshendelsene *å få barn og sykt barn* er eksempler på dette⁶

2. Ulike typer politikk

Ekspertutvalget ber særlig om innspill på følgende problemstillinger:

- prioritering av kontantytelser versus tjenester,
  - prioritering blant ulike universelle velferdstjenester, og
  - hvilke behovsprøvde eller målrettede ordninger som det eventuelt bør satses på
- i tillegg

Gode universelle og velferdstjenester som er tilgjengelige for alle er en grunnleggende forutsetning for god oppvekst for alle barn, men er særlig viktig for utsatte barn og unge, herunder de som vokser opp i familier med lav inntekt over tid. Deltakelse i barnehage med god kvalitet har dokumentert positiv virkning for barns læring og utvikling⁷. Reduserte egenandeler og moderasjonsordninger som senker

---

⁶ [Arbeidet med de sju livshendelsene | Digdir](#)

⁷ Dearing, E., Zachrisson, H., Mykletun, A., & Toppelberg, C. (2018). Estimating the Consequences of Norway's National Scale-Up of Early Childhood Education and Care (Beginning in Infancy) for Early Language Skills. *AERA Open*.

terskelen for å benytte tilbudet er derfor særlig viktig for å gi barn i lavinntektsfamilier gode muligheter for deltakelse, læring og utvikling.

Skolen lykkes ikke godt nok i å utjevne sosiale forskjeller mellom elevene⁸ Gitt den avgjørende betydningen kunnskap og kompetanse har for den enkeltes muligheter for deltakelse, mestring og varig tilknytning til arbeidslivet er dette et særlig viktig innsatsområde for å forhindre at fattigdom går i arv. Dette forutsetter imidlertid en helhetlig innsats hvor også laget rundt barn og unge inkluderes, blant annet helsetjenesten, spesialpedagogiske tjenester og nærmiljøet. Pågående arbeid som tiltak for tidlig innsats, kompetanseløft for spesialpedagogikk og inkluderende praksis, nytt læreplanverk og gjennomgang av kvalitetsutviklingssystemet er sentrale elementer i arbeidet med å styrke forutsetningene for god læring og utvikling for alle elever. KS viser til at regjeringen også har nedsatt et utvalg som skal vurdere tiltak for å redusere sosiale forskjeller i skoler og barnehager. I dette arbeidet bør det også sees hen til hvordan man sikrer god etterlevelse av gratisprinsippet i skolen, blant annet i forbindelse med turer, arrangementer og bruk av digitale tjenester.

Offentlige ytelser og stønader til barnefamilier må være tilstrekkelige også til å dekke barn og unges grunnleggende behov, og gi mulighet for deltakelse på ulike arenaer. Mange trygdeytelser er i seg selv ikke tilstrekkelige til å sikre familienes livsopphold på et tilfredsstillende nivå, og mange familier blir derfor avhengige av supplerende økonomisk sosialstønad fra kommunen. KS vil særlig peke på utfordringen med at mange familier som har lav inntekt over tid er avhengig av en rekke ulike ytelser som ikke er samordnet og dermed bidrar til en fragmentert og uoversiktlig økonomisk situasjon for mottakerne. Ytelser som dagpenger, AAP, barnetrygd, bostøtte og sosialstønad utbetales på ulike tidspunkt. KS mener at regjeringen bør iverksette et arbeid med å forenkle og samordne utbetaling av ytelsene for å gi bedre oversikt og forutsigbarhet for mottakerne. Dette kan også bidra til å sikre at den totale summen av ytelser bedre ivaretar barn og unges behov og redusere belastningen for familiene knyttet til en vanskelig økonomisk situasjon.

KS viser til at den norske velferdsmodellen er basert på brede, universelle velferdsordninger som suppleres med mer målrettede og spesifikke tiltak. En vurdering av om man skal prioritere universelle vs målrettede ordninger kan vurderes i lys av kostnadseffektivitet, men berører i tillegg ideologiske og politiske spørsmål som det er ulike syn på også i kommunesektoren. På samme måte vil spørsmål om nivået på kontantytelser vurderes opp mot insentiver for arbeidsdeltakelse, som også er et politisk spørsmål.

3. Prioritering av sektorområder.

Det bes om innspill til en prioritering mellom sektorområder, utfra hvilke tiltak som er viktigst for barn i fattige familier.

Slik det fremgår av innledningen, er det godt dokumentert at tidlig og forebyggende innsats som styrker barn og unges helse og levekår har best effekt. Nobelprisvinner i samfunnsøkonomi James Heckman har dokumentert at effekten av tiltak er særlig høy for barn og unge i utsatte livssituasjoner⁹.

Gitt betydningen av de nære relasjonene for barnets utvikling, mener KS at det er særlig viktig å prioritere tiltak som støtter og mobiliserer ressurser i barn og unges familie, nettverk og nærmiljø. KS mener at tiltakene i Program for folkehelsearbeid i kommunene er et godt grunnlag for dette arbeidet, som også omfatter en særskilt innsats for barn og unge. Det er hensiktsmessig å videreutvikle tiltak og

---

⁸ [Karakterforskjeller etter sosial bakgrunn nær like markert som for 10 år siden - SSB](#)

⁹ [Home Page - The Heckman Equation](#)

innsats i regi av dette programmet. Det vises også til omtale under punkt 5, om behovet for en særskilt innsats i barnets første levetid.

Som påpekt ovenfor har tiltak for økt deltakelse i barnehage en særlig positiv virkning på barn og unges utvikling og læring. Det vises også til omtalen ovenfor av tiltak for å redusere sosiale forskjeller i skolen.

KS mener også at det er behov for bedre tiltak som styrker barn og unges mulighet for deltakelse i fritidsaktiviteter. Ungdata 2022 viser en fallende deltakelse i slike aktiviteter, noe som kan svekke muligheten for aktivitet, utvikling og inkludering.

Regjeringen, frivillighetene og kommunesektoren ved KS er partner i fritidserklæringen, som bygger på FN's konvensjon om barns rett til å delta i fritidsaktiviteter uavhengig av foreldrenes økonomiske og sosiale situasjon. Partene i erklæringen forplikter seg til å jobbe for at alle barn og unge får delta på minst én organisert fritidsaktivitet sammen med andre, uavhengig av for eksempel kjønn, etnisitet, religion, seksuell orientering, funksjonsevne, bosted, og foreldrenes sosiale og økonomiske situasjon. KS veileder også kommunene om en god lokal frivillighetspolitikk, som blant annet skal bidra til økt deltakelse og inkludering. Det er iverksatt en rekke tiltak for å øke muligheten for deltakelse, men fortsatt er det økonomiske barrierer som forhindrer særlig barn i lavinntektsfamilier fra å delta. KS mener det er viktig å forsterke arbeidet for økt deltakelse gjennom etablerte samarbeid og ved å forsterke tiltak som har god effekt. Det er behov for mer kunnskap om tiltak som virker på dette området.

Bolig

En trygg bolig er en grunnleggende forutsetning for å sikre at barn og unge har gode levekår. Bostøtten er et svært viktig virkemiddel i den sosiale boligpolitikken. Til tross for flere forbedringer i bostøtten, er det fortsatt en utfordring at mange familier har utgifter over bostøttetakstet og at reelle bokostnader ikke blir dekket gjennom ordningen. En forbedret statlig bostøtte vil forbedre familiens økonomiske situasjon, og redusere kommunenes utgifter til sosialhjelp. Dette vil også øke forutsigbarheten for mottakerne, selv om ytelsen reduseres ved en inntektsøkning. Mange som mottar de laveste satsene av dagpenger og arbeidsavklaringspenger (AAP) ville kunne bli økonomisk selvhjulpne med mer bostøtte.

KS har tidligere pekt på at for å sikre at ulike boligsosiale virkemidler vurderes helhetlig sammen med situasjonen på boligmarkedet bør bostøtteutvalgets anbefalinger svares ut i den varslede stortingsmeldingen om bolig. Gode rammebetingelser for leie – til eieordningen kan for eksempel bidra til at flere barnefamilier får kjøpe sitt eget hjem, ta del i sosial mobilitet og bedre sin økonomiske situasjon.

4. Fordeling av ansvar og tiltak på ulike forvaltningsnivå.

Ekspertutvalget ber om innspill om det det bør gjøres endringer i hvordan oppgaver og ansvar for barn i fattige familier fordelt mellom ulike forvaltningsnivåer.

KS mener den grunnleggende ansvarsfordelingen mellom stat og kommuner bør ligge fast, men mener det er klart potensiale for forbedring i styringen av kommunesektoren, og i organisering og samordning av tjenester på tvers av nivåene.

Dersom kommunene skal kunne realisere muligheten for å skape gode, helhetlige tilbud og tjenester som fremmer god oppvekst for barn og unge, er det avgjørende at sektoren både har tilstrekkelige ressurser,

kompetanse og ikke minst handlingsrom. Dette forutsetter rammestyring og ikke detaljerte statlige føringer, krav og pålegg. En fragmentert og sektorisert statlig styring forhindrer gode lokale løsninger tilpasset innbyggernes ulike behov. Et konkret eksempel på dette er de om lag 250 ulike statlige tilskuddsordningene som kommunene må søke om og rapportere på, blant annet for å finansiere tiltak for bedre levekår og mindre utenforskap for barn og unge. Bemanningsnormer og annen detaljstyring forhindrer også gode lokale løsninger. KS vil derfor understreke at nye tiltak som skal iverksettes må være i tråd med rammestyringsprinsippet.

Det vises for øvrig av omtalen ovenfor av 0-24 samarbeidet ovenfor, og behov for en videreføring av innsatsen for å sikre et mer helhetlig tjenestetilbud på tvers av etater og nivåer.

Partnerskapet i NAV

KS mener at de sosiale tjenestene har hatt noe mindre fokus i NAV-kontoret og at det er behov for å løfte viktigheten av disse tjenestene. I dette ligger det at ansatte i NAV-kontoret har rett kompetanse til å ivareta de sosiale tjenestene, men også at tjenestene er tilgjengelige. Det betyr at NAV-kontorene bør ha en åpningstid som sikrer god tilgjengelighet til brukere som ikke kan eller ikke er komfortable med å benytte seg av digitale og selvbetjente løsninger. Dette løftes derfor i en samarbeidsavtale mellom AID og KS for å synliggjøre fokus på sårbare personer og familier med barn, som har behov for bistand fra NAV i form av blant annet sosiale tjenester, veiledning og tett oppfølging.

KS og Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID) inngikk ny samarbeidsavtale om partnerskapet i NAV-kontorene fra 4.1.23 som forplikter til blant annet at:

- KS og AID skal samarbeide om økt kompetanse i arbeidsrettet oppfølging og sosiale tjenester i NAV-kontor
- KS og AID skal samarbeide om økt oppmerksomhet om NAV-kontorets ansvar og rolle i den brede forebyggende innsatsen

Arbeids- og velferdsdirektoratet har i tildelingsbrevet fra departementet fått i oppdrag å gjennomføre et program for forebyggende sosialt arbeid. Programmet skal bidra til økt oppmerksomhet rundt hva som er NAV-kontorets forebyggingsansvar etter sosialtjenesteloven og hvordan dette kan ivaretas, samt å tydeliggjøre og legge til rette for NAV-kontorets rolle i kommunens samlede forebyggende arbeid. Det har de senere årene blitt tatt flere initiativ for å bedre kvalitet og måloppnåelse for de individuelle sosiale tjenestene, men i liten grad vært gjennomført tiltak rettet mot de generelle oppgavene og det generelle forebyggingsansvaret som følger av sosialtjenesteloven. KS vil være en viktig samarbeidspartner for Arbeids- og velferdsdirektoratet i dette arbeidet. Programmet vil være et viktig bidrag til å støtte opp om kommunens arbeid med å forebygge utenforskap og sosiale problemer, slik at færre permanent blir stående utenfor arbeids- og samfunnsliv. Dette programmet er et viktig grep for å øke kunnskapen og bevisstheten hos både ledere og ansatte i NAV-kontoret om viktigheten av de sosiale tjenestene.

I formålsparagrafen til Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (sosialtjenesteloven) står det at «Loven skal bidra til at utsatte barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud». Kvalifiseringsprogrammet er et lovfestet kommunalt tiltak i NAV, og det er program som gir rom for å ivareta den enkeltes ulike behov og legge til rette for å ivareta barna i familien til deltakere i programmet. KS mener at kvalifiseringsprogrammet med gjeldende organisering har svært gode resultater og er kommunenes viktigste virkemiddel og tiltak i arbeidet med de sosiale tjenestene i NAV. Endringer i regelverket har hatt stor betydning for at bruken av programmet har økt betraktelig. KS mener også at kvalifiseringsprogrammet kan være til god hjelp for enda flere enn i dag. Foreldres deltakelse i programmet vil også ha positiv effekt på barns levekår og utviklingsmuligheter.

5. Rett politikk til rett tid.

Det bes om innspill på hvilke perioder i oppveksten er behovet for gode tiltak størst, og hvilke tiltak virker best når.

Det vises til omtalen ovenfor av betydningen av tidlig og forebyggende tiltak. KS har tidligere invitert regjeringen til samarbeid om et samarbeid om de 1000 første dagene i et individs liv for å motvirke utenforskap senere i livet. Temaet bør inkluderes i det mer overordnede samfunnsoppdraget for å inkludere flere barn og unge, som er iverksatt gjennom Langtidsplanen for forskning. En spisset innsats for denne viktige livsfasen er nødvendig.

Selv om det faktisk er kjent at noen faktorer er sterkt betingende for barns utvikling, som fattigdom eller foreldre med lav utdanning (Burchinal et al., 2008), og selv om det er tiltak som har som formål å kompensere for effekten av disse manglene hos barn, fortsetter dataene å vise en betydelig forskjell i resultater også når barna blir eldre (Granone et al, 2022)

Tidlig innsats – tidlig i livet – er en nøkkel i arbeidet med å motvirke senere utenforskap. En god barndom er grunnleggende for livet som voksen. Flere av risikofaktorene for utenforskap fødes man inn i, som foreldrenes sosioøkonomiske status og helse. Til tross for at de 1000 første dagene i et individs liv, inklusive livet i magen, er kritiske for barns framtid, satses det for lite på tidlig innsats i et systemperspektiv. De fleste kommuner legger vekt på tidlig innsats i sine strategier. Likevel er det behov for mer kunnskapsbaserte ordninger og innovative tilnærminger for å sørge for at alle får en god start i livet.

6. Grupper av barn og familier.

Ekspertutvalget ber om innspill på om ressursinnsatsen i større grad enn i dag målrettes mot spesifikke grupper barn og unge eller områder, for eksempel mot barn av enslige forsørgere eller fra familier med innvandrerbakgrunn, eller mot områder med stor andel barn i Lavinntektsfamilier?

De nevnte gruppene har større risiko for lav inntekt over tid, og disse er blant målgruppen for tiltak som skal bidra til bedre levekår og forhindre at fattigdom går i arv. Som påpekt er generelle og universelle ordninger avgjørende for god oppvekst og gode muligheter for alle, og disse kan suppleres med mer målrettede tiltak. En slik målretting bør ta utgangspunkt i den enkeltes behov og situasjon, fremfor gruppetilhørighet.

Integreringspolitikken har stor betydning for å gi familier med innvandrerbakgrunn gode muligheter for å bli integrert i arbeids- og samfunnsnivå. KS mener at flere deltakere må få mer tid til å gjennomføre nødvendig opplæring og kvalifisering i introduksjonsprogrammet, som grunnlag for varig tilknytning til arbeidslivet. Dette vil også ha positiv effekt for barn og unges levekår og muligheter. Det er avgjørende at deltakerne får tilstrekkelig tid til norskopplæring, som er en grunnleggende forutsetning for deltakelse i små og store fellesskap i det norske samfunnet.

KS mener at områdesatsingene kan gi gode muligheter for å styrke levekår i områder med særlige utfordringer. KS mener kompleksiteten i områder med levekårsutfordringer betinger samarbeid både på tvers av tjenesteområder og mellom forvaltningsnivåene. Utfordringene er sammensatte, og er blant annet knyttet til oppvekst, utdanning, sysselsetting og fysiske omgivelser. Boligrelaterte problemstillinger er også en viktig del av dette bildet. Slike komplekse utfordringer kan kun løses gjennom samarbeid mellom en rekke aktører, som har ulike virkemidler. Derfor bør tilskuddsordninger til områdeløft stimulere til slikt samarbeid og til endringer på systemnivå, fremfor å fremstå som enklere tilskuddsordninger som setter søkelys på delelementer.